

De Eraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad No. 124.)

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 5 November 1911. N°. 1766.

Abonnementen: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, voor België per jaar f 3.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertenties: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elk regel meer f —.20.
Aanvragen en vermelding van leedagaven f —.12 per regel.

Van de Voleinding.

XXXII.

Hij openbaart de diepten uit
de duisternis. Job 12 : 22a.

Het lange toeven van de wederkomst des Heeren verkrijgt eerst zoo ge op de Schepping terugziet, genoegzame verklaring. Dat hier verklaring noodig was, voelde men sinds lang, en vooral in de 16e eeuw werd ze gezocht in den langen tijd, die verlopen moest, totdat de laatste der uitverkorenen zou geboren zijn. Men bedoelde hiermede, dat het getal der uitverkorenen van meet af in Gods raadsplan vaststond, en dat, zoo de Raad Gods bestond, het einde alsoo niet kon intreden tot tijd en wijle het getal der uitverkorenen vol zou zijn geworden. Kwam toch het einde vroeger, en trad hiermede de toestand in, waarin niet meer zal gehuwd worden noch ten huwelijk gegeven, dan zou de mogelijkheid afgesneden zijn om die uitverkorenen, die nog het aanzijn moesten ontvangen, te laten geboren worden. Een alleszins waardige verklaring van het toeven der Parousie, maar waartegen, gelijk we reeds aanstipten, toch viel op te merken, dat niets belette de geboorten deser uitverkorenen te verhaasten, niet nadat het in den Raad Gods bepaald was gelijk het nu is, maar op het oogenblik dat die Raadsdag Gods werd vastgesteld. Hierom nu moest eenigzins uitvoerig gewezen worden op een geheel andere verklaring, die het te vroeg afsnijden van den loop der dingen afwijkt met het oog op de eere, die Gode uit zijn oorspronkelijke Schepping moet toekomen. Tweerlei liet zich bij de Schepping denken: of dat de Schepping terstond en oomiddellijk alle elementen die ze in zich bevatte, in volkomen openbaring vertoonde, of wel dat de meeste van haar elementen nog verborgen hield, en dus slechts in kiem aanbod. In het eerste geval zou de voleinding geen langen duur van tijd gevorderd hebben. In het tweede geval daarentegen eischte Gods eere, dat aan zijn oorspronkelijke Schepping tijd werd gelaten, om al wat in haar school en zich kiemgewijze uit haar ontwikkelen moest, allengs tot openbaring te brengen. Nu blijkt uit heel de Schepping, dat het eerste geval niet plaats greep, maar dat het tweede geval verwezenlijkt is geworden. De Schepping openbaarde wat ze in zich droeg, volstrekt niet aanstands volkomen. Was het nu Gods eere, dat hetgeen in de Schepping gelegd was, openbaar zou worden, dan volgt hieruit, dat de gelegenheid hiertoe niet mocht worden afgesneden; dat aan onze Schepping de duur van eeuwen moest verblijven, dien ze behoefde om tot die volledige openbaring te geraken; en dat daarom, ook al trad de verstoringe sonde, en in verband hiermede de Genade in, toch aan het bestaan van deze wereld in haar natuurlijke gedaante door de Parousie of Wederkomst van Jezus geen einde mocht gemaakt worden, alvorens de openbaring van wat in het natuurlijke leven school, de gelegenheid had verkregen om zich te voleinden. Dat de mensch viel, en in verband hiermede de Genade haar reddende werking begon, mocht geen oorzaak zijn dat Gode de eere zou ontfout worden, die Hem van zijn oorspronkelijke Scheppingswerk toekwam.

Reeds wezen we met het oog hierop op de paelen. Een pael is een kunstgewrocht van Gods hand. Wel heeft men met name in China gepoogd zelf paelen te maken, en is hierin ten deele geslaagd, maar de eigenlijke pracht der paelen komt toch uitsluitend voor in de schelpdieren, 't best in de Perzische Golf en in andere deelen van den Grooten Oceaan, en hieronder zijn paelen geweest, die een waarde hadden van 8000 dukaten. Alleen de visscherij in de Perzische Golf vertegenwoordigt een jaarlijkschen omzet van tusschen de drie en vier miljoen gulden, en veilig mag gezegd, dat zoover de kennis der historie teruggaat, en wij de zeden van de volken der gansche aarde kennen, de pael alle eeuwen door en in alle landen voorwerp van bewondering is geweest. In het eene werelddeel moge meer de blanke, in het andere meer de gele, soms zelfs de zwarte pael meer in eere zijn, maar afgescheiden van de kleur, is de vorm en de glans der paelen zoo verleidelijk schoon, dat ze als sieraad hoogelijk begerd zijn. Die pael nu is een schepping Gods, en wel een schepping van geheel bijzondere aard. De pael is namelijk geen natuurlijk organisch product, maar een wonderschoon product van wat in de schelp, en bepaaldelijk in den parelmoeren wand van de schelp, plaats grijpt, bijaldien in die

schelp een zandkorrel of andere kleine zelfstandigheid insluit, er aan kleefte en zich vastzet, en nu door den parelmoeren wand wordt geassimileerd. Die wand heet dan parelmoer, d. w. z. ze is de moeder van de parel. Nu is de parel een klein voorwerp, dat wij menschen desnoods missen konden; ons leven zou er niet armer door worden. Maar zoo is 't voor den Heere onze God niet. Zonder iemands raad of aandrang heeft Hij geheel uit eigen initiatief de parel uitgedacht, haar wijze van ontstaan geregeld, haar vorm bepaald, haar pracht haar toegewezen, en Hij is 't die den mensch de bekwaamheid heeft verleend om die parel in de schelp te ontdekken, en het schelpdier waarin ze school, naar boven te brengen. Voor God is de parel dus niet onverschillig geweest; ze is een edel iets in de kroon zijner Schepping. Juist dit echter eischte dan ook, dat het schelpdier gevangen en dat het geopend werd, en dat de parel er uit te voorschijn kwam, om Gode de eere ook van dit zijn werk te doen toekomen. En nu weten we wel, dat geestelijke eenzijdigheid licht geneigd is, op deze uitwendige en stoffelijke dingen niet te letten, maar hiertegen mag zacht protest niet ontbreken. Of is het niet God de Heere, die zelf uit eigen wijsheid en machtsvolkomenheid niet enkel de geestelijke, maar evenzoo de stoffelijke wereld in het leven riep? Heeft niet Hij, gelijk in de Spreuken betuigd wordt, ook in deze stoffelijke schepping zijn verneming? En is niet het einde van alle dingen, dat die stoffelijke wereld in nog heerlijker vorm zal schitteren en ons lichaam zal hergeven worden? Welterdege hebben we daarom te rekenen ook met wat God de Heere bedoeld heeft met die stoffelijke wereld, en met alle voorwerpen van pracht en schittering, die Hij in 't plan van die stoffelijke wereld opnam. Zoo voelt ge vanzelf, dat het eisch was, dat ook die parel opgevoerd werd en te voorschijn trad, opdat ook daarin Gods majesteit schitterde; en voorts dat het, zooals met de parel, met alle dingen is. De wereld mocht niet voorbij gaan en niet voor een nieuwe aarde plaats maken, alvorens den Heere onzen God de eere uit alle deelen van Zijn werk was toegekomen, iets wat zoowel van het stoffelijke als van het geestelijke gold, en daarom mocht na den val de verdere ontwikkeling ook van het natuurlijk leven niet worden afgesneden, en mocht en kon ook het Genade-werk den loop van het natuurlijke leven niet tot stilstand brengen. Tegen alles in bleef ook het natuurlijke leven zijn eisch doen gelden, een eisch die nooit was af te wijzen, omdat er de eere onzes Gods aan hing, en zijn schepsel Hem die eere moest toebrengen.

Ditzelfde nu geldt van alle sferen dezer aardse Schepping. Met het diamant en edelgesteente staat het evenzoo als met de paelen. Het edelgesteente vertoont een schoonheid van een hooger orde dan de overige stoffen dezer wereld, en de profetie brengt 't diamant en de Turkoois en de Saphier dan ook met het nieuw Jeruzalem in rechtstreeks verband. Ook dit edelgesteente is niet van menscheijke vinding, noch dankt het zijn oorsprong aan het geval. Ook het edelgesteente, in al zijn rijke soorten, is een vinding van den Heere onzen God. Er het er was, heeft Hij 't uitgedacht, en het uit zijn gedachte in de werkelijkheid overgebracht door zijn Scheppingswoord. De onderscheidene soorten zijn niet een rangschikking die wij menschen gemaakt hebben, maar die God tot aanzijn riep, en al de pracht en schittering van het water in den steenglans en van de kleurenpracht die 't edelgesteente uitstraalt, is, als we ons zoo mogen uitdrukken, Gods eigen verzianning. God heeft er Zichzelf in vermaakt om ze alsoo tot aanzijn te roepen. Reeds bij het Paradijsverhaal wordt dan ook opgemerkt dat in het land van Havila, bij de rivier Pison, niet alleen goud glinsterde, maar dat hier ook de steen Bedolah was gevonden, en met de Bedolah de Sardoon. Nu school in deze aarde een onmetelijke schat van dit edelgesteente, dat er door God in gelegd was, opdat de mensch er dit uit zou gewinnen. Doch ware nu na den val heel deze schepping eenvoudig vernietigd geworden, zoo zou ook deze schat nooit in het licht zijn getreden, en de Heere onze God ook in dit opzicht nooit tot de eere van Zijn werk gekomen zijn.

Wat in 't bijzonder van de paelen en diamanten en andere edelgesteenten geldt, gaat natuurlijk evenzoo door voor den onmetelijken schat van goud en zilver, die in het hart der aarde verscholen ligt. Dien goudschat had God er in verborgen, niet opdat die in de aarde zou blijven schuilen of in het rivierslijk in zee zou uitvloeien, maar

opdat dit goud door den mensch ontket, opgespoord en uitgegraven zou worden. Wat van het edelgesteente geldt, geldt ook van het edelste metaal. Ook in het goud van Ophir bood Lica een wonder kunstproduct van Gods Schepping aan, en ook dit kunstproduct mocht niet, door een onverwilde vernietiging van deze aarde na den val, weer tot het niet terugkeeren, maar er moest ook hierom een tijd volgen, die den mensch de gelegenheid bood om dezen goudschat uit te delven, en ook uit dit kunstproduct Gode Zijn eere te doen toekomen. Bedenkt men nu, hoe eerst in de vorige en in deze eeuw de groote goudvelden in Zuid-Afrika, Siberië en Alaska ontket zijn, dan voelt men terstond hoe ook hier een duur van eeuwen geflacht werd, om dit product van Gods Schepping tot zijn recht te laten komen. Ten deele geldt dit natuurlijk ook van de andere metalen, maar toch springt 't bij het goud het meest in het oog, en daarom werd hier dit edel metaal met het edelgesteente op den voorgrond geplaatst. In deze beide toch voel men den Oppersten Kunstenaar, en tevens hoe alleen een duur van eeuwen zijn Goddelijk werk in eere kon brengen.

Toch gaat geheel hetzelfde ook, om slechts dit één te noemen, van de steenkolenmijnen door. God had die steenkolenmijnen aangelegd. Hij was het, die eerst de onmetelijke wouden had laten groeien, toen die wouden had laten verbranden, daarna de houtskool in de mijnen in steenkool had omgezet, en nu in die mijnen een onmetelijken schat gereed hield, die te zijner tijd gevonden en aangewend, voor den mensch een bron van krachtsontwikkeling zou worden, die althans geruimen tijd den gang van het leven zou beheerschen. Hier was dus een schat van kracht in gereedheid gebracht en gehouden, een schat van kracht met een bepaalde bestemming, en hierin sprak zich Gods wil uit, dat het natuurlijk leven zich zoo ontwikkelde, dat als vanzelf het oogeblik zou komen, waarop deze schat noodig zou worden, zou worden uitgegraven, en zou worden besteed voor zijn doel. Ware nu na den val aan de bewoning van deze aarde door vernietiging van ons geslacht een einde gemaakt, of ook ware de loop der dingen afgebroken, alvorens het gebruik van dezen schat aan de orde kwam, zoo zou ook hier de eere Gods tekort zijn geschoten. Het plan van Zijn voorziening zou verijdeld zijn geweest. Onuit en doelloos toch zou het in gereedheid brengen en houden van deze kolen zijn geweest. Het zou tot niets gediend hebben, en het zou ook voor dit deel van Gods werk een min heiligen indruk hebben gemaakt, als God de Heere op goed geluk af zijn maatregelen had genomen, en nu van achteren zag, wat overtoelig werk was verricht. We behoeven dit niet verder voort te zetten. Ge gevoelt hoe dit zelfde schier op alles wat we bij onze verdere ontwikkeling gereed vonden van toepassing is. Neem slechts de stoom, de electriciteit, nu weer het Radium. Van de Schepping af was dit alles in de wereld. Het droeg alles de belofte in zich van straks een macht te zullen ontwikkelen, die heel het leven der wereld beheerschen zou. Toch duurde het eeuw na eeuw, eer die schat van stoom, van electriciteit en zooveel meer begrepen en gegrepen werd. En ware ter oorzaak van val, vloek en geaardewerk, het bestaan van deze wereld reeds in de eerste eeuwen na Christus geboorte te niet gedaan, zoo zouden alle deze wonderse scheppingen voor ons verborgen zijn gebleven, en zou Gode ook uit deze wonderse elementen zijner Schepping nooit de eere, die Hij zocht, zijn toegekomen.

Tot op zekere hoogte kan van de plantenwereld en dierenwereld hetzelfde worden gezegd. Ook in deze beide levenssferen scholen krachten die niet vanzelf uitkwamen, en die eerst in veel later tijd in wat men noemt de veredeling van de plant en van het dier aan het licht zijn getreden. Wie op onze tentoonstellingen de prachtexemplaren van veredelde planten, bloemen en vruchten, en zoo ook van 't paard, 't rundvee enz. bewonderd heeft, en daarmee vergelijkt wat de natuur in het wild voortbrengt, die ziet aanstands hoe er in 't wilde gewas een kracht school, die niet vanzelf uitkwam, maar vroeg om 's menschen hand, zou ze uitschitteren. Nu is ook deze veredelde vorm van plant en dier niet iets dat wij zelf produceeren. Die hoogere vorm heeft van de Schepping af in plant en dier gescholen, en wij halen er slechts uit wat God zelf er oorspronkelijk in legde. Doch ook dit heeft eeuwen gevraagd, en ook hiervan geldt 't dus, dat de hoogste en edelste vormen die God voor deze zijn creaturen bestemd had, nooit aan het licht zouden zijn getreden, indien de natuurlijke ontwikkeling van het leven, ter oorzaak van val en vloek, afgesneden ware

geweest. Meer nog dan vroegere eeuwen, heeft vooral de laatste eeuw die verloop, op elk gebied de veredeling van het stoffelijk leven bevordert, en ook met het oog hierop moet daarom vastgesteld, dat deze lange duur van het leven der wereld, en het toeven der Parousie, door de eere van onzen God als Schepper geflacht werd.

Was alzoo de gevolgtrekking die moest afgeleid uit de wijze, waarop de stoffelijke wereld geschapen is, niet met de Schepping af, maar bestemd tot ontwikkeling en tot bewerking door 's menschen hand, nog veel sterker gaat diezelfde gevolgtrekking door, zoo we letten op de geestelijke Schepping, gelijk die uitkomt in den mensch. Adam en Eva waren niet maar twee gewone menschen, twee ordinaire individuen, twee voor zich zelf bestaande personen, maar hun hoofdbestand was veel meer, dat ze stamouders waren van heel het menscheijk geslacht, en dat in hen voor 't eerst door Schepping dat menscheijk bloed was gaan ruischen, waarvan we lezen, dat uit éénen bloede heel ons menscheijk geslacht is voortgekomen. Dat zijn nu van stamouders hield het wonderse feit in, dat uit hen myriaden niet van gelijke, maar van zeer onderscheiden individuen zouden voortkomen. Op zich zelf ware het zeer wel denkbaar geweest, dat alle menschen gelijk geweest waren, juist zooals in de plantewereld jaar in jaar uit aan denzelfden boom zoo goed als gelijk blad uitkomt. Reeds bij de dieren zien we intusschen zeker karakter zich uiteten. Gezwegen nu van de laagste dieren, valt niet wel tegen te spreken, dat 't raspaard en de rashed in zooverre iets eighens zijn, dat wie zijn elgen paard of eigen hond goed bestudeert, en daarna uitwisseit, terstond merkt, hoe 't eene raspaard en de eene rashed anders bestaat en anders uitkomt dan het andere. Doch wat nu bij 't raspaard nog slechts in lager vorm zich uit, en slechts bij het edele voorkomt, is bij den mensch vaste regel, waar ge ook menschen aantreft. De één mensch verschilt van den anderen, en in uiterlijk en in aanleg en in karakter. Wie een hem vreemd dorp binnentreedt, merkt dit wel niet, en wie in Japan of China, op Java of Borneo komt, krijgt wel den indruk alsof heel de bevolking die hij ziet, slechts één type vertoonde, maar de moeder kent elk kind aan 't uiterlijk terstond als een eigen wezen, en zal er zich nooit in vergissen. En al moet toegegeven dat bij zeer lage ontwikkeling het karakterverschil eerst na lange bestudeering valt waar te nemen, toch blijft het feit vast staan, dat er geen twee gelijke menschen zijn, soortgelijke wel, maar geen wezensgelijke, en dat in de schepping van Adam en Eva dit ondoorgrondelijke wonder is tot stand gekomen, dat met en in hen twee stamouders werden gegeven, uit wie van den aanvang af tot nu toe honderdtallen van miljoenen andere menschen zouden voortkomen, die ieder iets eighens hadden, en elk op eigen wijze het type mensch vertoonden. Begrijpen, indenken kunnen we dit niet, maar het feit bewijst, waar ge ook komt, of op welk deel der historie ge ook terug gaat, altoos weer zich zelf.

Nu is ook hierin geen geval, noch willekeur, en evenmin kan gezegd dat de mensch zelf het zoo beschikte. Zelfs of het kind dat staat geboren te worden, van het mannelijk of vrouwelijk geslacht zal zijn, staat geheel buiten 's menschen macht. Had de mensch er over te beschikken, dan zouden er niet anders dan keragezonde, wonderschoone, innig-lieve, wonderkaappe kinderen geboren worden. Dat het tegendeel gedurig plaats grijpt, bewijst ook hier 's menschen onmacht. Werkt hierin nu noch de willekeur van 't geval noch 's menschen toelag, zoo volgt hieruit, dat deze oneindige verscheidenheid in de kinderen der menschen Gods werk is; dat Hij van meet af bedoeld heeft, een zoo verscheiden menscheijk geslacht in 't leven te roepen; en dat de onderstelde verscheidenheid, die hier zou uitkomen, door hem besteld was. Er is naar Gods bestel niet repetitie, maar variatie, en de eindeloze variatie die mogelijk zijn, worden bepaald door het levensbeginsel, dat God in het menscheijk wezen heeft willen uitdrukken. Hieruit valt alsof af te leiden, dat het aantal variaties bepaald is; dat het naar oorsprong was wat het bij uitkomst zal blijken te zijn, en dat als deze variaties alle zijn uitgeput, de voortzetting van ons geslacht zal zijn gestuit, zoodat er geen kinderen der menschen meer zullen geboren worden. Maar dan ook omgekeerd, dat ons geslacht geen einde kan noch mag nemen, zolang niet alle deze variaties, die naar Gods bestel in 't wezen van ons geslacht besloten liggen, door geboorte zullen zijn uitgekomen. Stelt

men nu, dat de Parousie evengoed een eeuw na Jezus hemelvaart had kunnen plaats hebben, dan zou dit hierop neerkomen, dat b. v. de duizenden miljoenen van menschen die in de negentiende eeuw geboren zijn, niet zouden hebben geleefd, weg zouden zijn gebleven, en dat alsoo het stel variatie dat in Gods plan lag, ware verhinderd geweest om tot aanzijn te geraken. Dit nu zou de eere Gods in Zijn werk te na zijn gekomen. De zonde zou de genade hebben uitgelokt, en in het genade-werk zou hetgeen in de natuur door God voorbestemd en besteld was, zijn vernietigd. Voor wie religieus nadenkt, een volstrekt ondenkbaar iets. Hieruit ziet men, dat hetgeen met zooveel nadruk met opzicht tot de uitverkorenen op den voorgrond is gesteld, t. w. dat het getal vol moet worden, evenzoo geldt van al wat mensch heet, of bestemd was om als mensch geboren te worden. Ook dit getal was bepaald, ook dit getal staat vast. En eerst als dit getal zal voleind zijn, kan de Parousie intreden. Er is ook in dit opzicht veel te oppervlakkig geoordeeld. Veel te eenzijdig heeft men alleen op de uitverkorenen gelet. De overweging dat ieder mensch iets eighens is, en dat de mogelijke variatie van het type mensch van meet af in Gods bestel vast liggen, zag men voorbij. Ook hier geldt het dus, dat God de Heere van de eere van zijn werk zou beroofd zijn, indien niet de duur der eeuwen wijl genoeg gespannen werd, om zijn Raad tot uitvoering te brengen, en heel het menscheijk geslacht, gelijk Hij dit bestemd had om geboren te worden, in het leven te doen treden.

Wat van den starrenhemel in de profetie staat, geldt in nog veel strenger zin van de myriaden van ons menscheijk geslacht. Ook hier hebben we ons oog op te heffen en te zien op Hem die al deze wezens „geschapen heeft; die in getal hun heir voortbrengt; die ze allen bij name roept van wege de grootheid zijner kracht en omdat Hij sterk is van vermogen, en niet, er wordt er niet één gemist“. Leert onze Heiland ons, dat zelfs de haren van ons hoofd alle geteld zijn, hoe zou dan ooit ons geboren worden buiten Gods bestel kunnen omgaan? En zou ge zelf gevoelt hoe ondenkbaar dit is, hoe had dan de geboorte van miljoenen en miljoenen onzer door een vroeger intreden van de Parousie ooit kunnen voortkomen geordend. Het zijn niet maar individuen, die elk op zichzelf staan, en als enkele steenen in een steenhoop zijn opgestapeld. Ze zijn niet als grasscheutkens naast elkaar opgeschoten. Neen, ze vormen een geslachtsboom. Er is een stamboom, er zijn de takken, er zijn de twigen, er zijn de enkele bladen. Hierdoor hebt ge niet alleen met het persoonlijk karakter der enkele, maar ook met het geslachteijke der groepen te doen, dat zich in de familie, in de geslachten, in de nationale groeperingen, ja zelfs in de werelddeelen vastzet. Hoe een Noor ook van een Spanjaard verschilt, toch zijn ze beide Europeërs; een Chinees en een Arabier blijken aanstands tot een ander type te behooren; in Afrika is 't niet anders; en wie de Indianen in Amerika en de oorspronkelijke bewoners van Australië nagaat, vindt ook onder hen, bij altoos voortgaande verscheidenheid, een soorttype. Ons menscheijk geslacht is alsoo organisch ingedeeld. Gezinnen, families en volken treden op. Bij deze alle treedt een soort-karakter op den voorgrond. Uit dit gelijksoortige ontstaat een band, een betrekking. Het leven der volken over heel de aarde wordt hierdoor beheerscht. Dit verschil leidt de geschiedenis. Die geschiedenis profeteert de uitkomst, waarop 't alles zal uitloopen. Zal nu de uitkomst wezen gelijk die naar Gods bestel zijn moet, dan kan dit historisch proces onder de volken niet wilkeurig worden afgebroken; dan moet 't voortgaan totdat het zijn vrucht heeft gedragen; en dan kan ook geen Parousie het ondervangen, of Gods raad, gelijk die zich in de Schepping uitsprak, zou gebroken worden. Ook in die saamvlechting en dooreenvlechting der geslachten, natien en volken volvoert zich een raad Gods, gelijk dan ook in den lofsang der Openbaringen herhaaldelijk van die natien en volken sprake is. Ook voor de eeuwigheid hebben ze betekenis. Nam men dus aan, dat zeer wel, zeg binnen twee eeuwen na Jezus Hemelvaart, de Wederkomst des Heeren had kunnen plaatsgrijpen, dan stuit ge ook hier weer op hetzelfde onoverkomelijk bezwaar van straks,